

Madagasikara Tsimilefitra

Taratasy laharana faha-4 Marsa 2010

« Arakaraka ny maha Afrikana anao, na tsia ... »

Misy fandrodanam-panjakana ao Honduras.

Taitra ary avy hatrany dia nihetsika ireo firenena amerikana, ka nitaky ny famerenana ny ny fanajana ny Lalàm-panorenana. Ara-dalàna izany, satria zava-mitranga ao amin'ny kontinantan-dry-zareo.

Fa mbola mendri-piderana lavitra ity manaraka, satria tsy zava-nintranga tao amin'ny kontinantan-dry zareo; raha vao niantso l'España, dia niara-nientana ny governemanta eoropeana, ka nampody ireo mosoivohony avy ny ampitson'ny fandrodanam-panjakana

Di ahoy isika anakampo hoe: tena fàtra-panaja ny lanjan'ny demokrasiany ry zareo izany.

Eny, saingy...ny fandrodanam-panjakana tao Honduras dia taorian'ny nitranga tao Mali, Guinée ary Madagasikara!

Ary dia mivandravandra loatra ny fahasamihafàn'ny fihetsikin'ny eoropeana momba ny fandrodanam-panjakana tao Honduras sy tao Afrika!

Momba an'i Madagasikara aza moa, dia niàvaka mihitsy ny fihetsik'i Lafrantsa, fa nalefany i Jean Marc Châtaigner, hatao mosoivoho, **ny ampitson'ny fandrodanam-panjakana. Izany fahamaizana izany dia miendrika fandefasana mpitarika nomena andraikitra hanome tana ny mpandroba-fanjakana eo an-toerana.**

Ampitahao ny fahamaizana nandefa an'i Jean Marc Châtaigner, sy ny fanoloana ny Solotena Maharitry ny Eoropa Miray, rehefa nifarana ny fotoam-piasàny tamin'ny volana Jolay 2009. Tsy nanendry solony ny Eoropa Miray satria tsy manaiky ny fanjakana tsy ara-dalàna.

Tsy mbola nitondra ny anarana maha masoivoho azy i Jean Marc Châtaigner, satria tamin'ny 2009 dia niaiky i Nicolas Sarkozy fa *"fandrodanam-panjakana tokoa ny tao Madagasikara"*, ary *"mbola mitondra ny anarana maha Filoha azy i Marc Ravalomanana"*, fa tsy hadinony ny nanampy hoe: *"maro ny zavatra azo lazaina momba azy"* (fa angaha moa tsy misy ho kianina ireo filoham-pirenena afrikana sasany izay tsy lany ara-dalàna toa an'i Marc Ravalomanana akory, sady mikorosofahana ny firenany, nefa dia lazaina fa "olon-kendry", "fatidrà'n'i Lafrantsa"?)

Nararaotin'i Jean Marc Châtaigner ny fahavitàn'ny Sonia ny fifanarahana fanampiny tao Addis Abbaba tamin'ny volana novambra 2009. Tsy niandry ny fampihàrana izany akory izy – izany hoe, i Andry Rajoelina no Filohan'ny Tetezamita, fa misy Filoha Roa mandray ny fanapahan-kevitra sy manao Sonia ny raharaham-pifehezana rehetra miaraka aminy avy amin'ny tarika Ravalomanana sy Zafy-; dia iny nanolotra ny taratasy manendry azy ho mosoivoho tamin'i Andry Rajoelina.

Nahita irika tamin'izay i Lafrantsa ka izy irery no Firenena manaiky ankolaka io fitondrana mpandroba-fanjakana io.

Fa nambàran'i Andry Rajoelina fa foana tsy ekena intsony ny fifanarahana izay nosoniaviny, herinandro vitsy taorian'ny Addis Abbaba. Vokat'izany dia mijanona ho mpandroba-fanjakana mitarika fanjakana tsy ara-dalàna, ary tsy eken'ny fikambanana iraisam-pirenena toy ny teny ampiandohanà ihany izy, fijery izay lazain'i Lafrantsa – ara-mpanjakana- fa iombonany amin'ny rehetra.

Inona moa no lanjan'ny fanekena masoivoho frantsay izay nomena "Filoham-panjakana" izay tsy mendrika izany raha tsy manaja ny fifanarahana izay notsipahany akory, indrindra fa:

. ny filahonana amin'ireo ministry ny fanjakana tsy ara-dalàna any amin'ny ministerany avy;

. fanatrehana ny matso ny miaramila tamin'ny lanonana nanomezan'ny miaramila mpandrodam-panjakana galona ny lehiben'ny FASZOI sy ny tompon'andraikitra miaramila ao amin'ny masoivoho frantsay...

Ekena fa avy any amin'ny fara-tampony ny baiko: Moa va tsy mihaona amina olona ambony manodidina ny filoha frantsay i Andry Rajoelina isaky ny mandàlo ao Paris?

Ndeha iarahamamaky ny sombitsombin'ny fanambaràn'i Alain Joyandet, mba hampahazava kokoa ny fahasamihafàn'ny fihetsik'i ny governemanta frantsay eo anoloana fandrodanam-panjakana roa samihafa, ao Afrika sy ao amina kontinanta hafa:

– *"ny tombotsoan'ny orinasa frantsay ao Afrika no ataoko ho isan'ny vaindohan-draharaha"*, interview tao @ lejdd.fr, 20 mai 2008

– *"manam-pinoana aho, fa te hiaro ny firenentsika sy ny anjarany eo @ làlambarotra aho"*

Teny notaterin'ny lejdd.fr, 19 jona 2008

[Momba ny fanodikodinana volam-panjakana tao Afrika ve] – "Loha hevitra tsy tokony ho isan'ny(...) fitenintsika izany, araka ny fejeriko – Interview in France 24, 20 jona 2008

– *"Raha tsy isika no mpiaradia ekonomika mahazo làka, dia tsy ho afaka miaro ny harenantsika isika"* - Interview in France 24, 20 jona 2008.

- "Tsy azo avela ho lasan'ireo hery vao mipoitra ny toerantsika". "Vonona ny hanampy ny Afrikana isika, fa tokony hitondra tombotsoa ho antsika kosa izany"-interview @ Libération, 24 jiona 2008.
- "Vao 24 taona aho no nanokatra ny orionasako, tsy nisy varifitoventy; nanahirana lavitra ny nanao izany, toy izay ny mikarakara an'i Afrika"- interview @ Libération, 24 jiona 2008.
- "Isika no hanondrana ati-doha manampahaizana"- valiteny t@ France 24 tamin'ny 24 jiona 2008, raha nisy fanontaniana momba ny mpifindramonina voafantina avy any ivelany

Ny vokatry ny fototra iray moa dia tsy miova; ny olona akaiky ny filoha dia nanolotra ny lehiben'ny mpandroba-fanjakana ginéana ho "mendrika ho Filoham-panjakana", andro vitsy talohan'ny vonomoka tao amin'ny kianja fanaovam-baolina, nahafaty mpanohitra maro tamin'ny volana septambra 2009.

Torak'izany koa i Bernard Kouchner izay nanaiky ny fanadiovana ny fahefan'ny mpandroba fanjakana Malagasy; mikasa ny hampanao fifidianana samirery manko ireto amin'ny marsa 2010; **nefa etsy an-daniny, miaro filoham-panjakana (satria tsy afrikana io) : "Na lavina na tsia, efa voafidy izy!"** tamin'ny fivoriana momba an'i Afghanistan tao Londres tamin'ny 28 Janoary 2010.

Izay no valiny ny mpanao gazety nanontany azy raha toa ka io filoha afghan izay toherin'ny vahoaka ao an-toerana, no tena nama'ny Tandrefana tokony ho tohanana.

Izany no izy! Hafa no fitondrana anao raha Afrikana ianao na tsia. Ny marimarina kokoa: **tsy mahazo mifidy izay ho Filohany sy mpiaradia ekonomika aminy ny zanatany frantsay teo aloha, efa ho taonjato iray taorian'ny "fahaleovantenany".**

Mba mahazo fanampiana ara-dalàna marina tokoa va izy ireo?

Aoka ianareo mpamaky no hitsàra ity sombin-dahatsoratra ny 'Quotidien de la Réunion' ity, t@ 18 Febroary 2010:" Fampandrosoana- Vokatry ny fanampiana... i **Frantsa, Alemaina sy Japana dia tsy nanatanteraka ny fampanantenana nataony t@ ireo firenena farany izay mahantra, araka ny filazan'ny OCED, indrindra fa I Afrika, eo amin'ny vanim-potoana tena ilàna fanampiana noho ny krizy miha-henjana...** Ny firenena toa an'i Belzika, Espaina, sy Royaume-Uni dia nampiseho fa azon'ny firaisankina iraisam-pirenena atao tsara ny manatanteraka ny teny nomena, na eo aza ny fahaterena ara-bola, hoy ny Oxfam, fikambanana tsy miankina, mipaingotra an'i Frantsa tsy mahovoka akory nefa dia noheverina fa fitaovana manome aina ny fampandrosoana... **Misy fiantraikany mivantana ny fanondroana ireo mpianatra marisarisa: momba ireo mpamatsy vola an'i Afrika, dia ny kontinanta mainty hoditra, izay efa farany izay mahantra eto an-tany indray no mibaby ny mavesatra...**Araka izany, ny tanjona napetraky ny Firenena Mikambana ho an'ny fampandrosoana amin'ny taona arivo ho avy mba hampiana ny fahantràna farahidiny amin'ny 2015, dia tsy ho tràtra."

Aoka tsy ho gaga isika raha 45% ny firenena farany izay mahantra eto an-tany dia zanatany frantsay teo aloha daholo, ary 15% fotsiny no avy amin'ny zanatany anglisy.

Na dia kely aza ny fanampiana avy amin'ny mpamatsy sasany, dia nety nahita irika ihany I Madagasikara hiàla ao anaty ny vondron'ny firenena tena mahantra, satria nahatràtra 6 % hatramin'ny 7% ny fitomboana ekonomika tamin'ny 2007 sy 2008.

Avoakanay amin'ny laharana manaraka ny tarehi-marika avy amina fikambanana iraisam-pirenena, izay heverina fa azo antoka tsy miandàny fahatany. Ireo tarehimarika ireo dia mampiseho fa efa niainga ny toekarena Malagasy talohan'ny 2009.

FANAHY INIANA NOPOTEHINA ve izany fiaingàna izany, noho ny fanamaroana ny mpiara-dia ekonomika?

*Ireo Tsiazoakifika amin'i Madagasikara
eto La Réunion*

Ireo Tsiazoakifika amin'i Madagasikara
Eto La Réunion